

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Миколаус Дмитро Петрович

УДК 657

**ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ
ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
(НАПРИКЛАДІ ПП «МІД»)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

**АВТОРЕФЕРАТ
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»**

Тернопіль – 2019

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Павликівська Ольга Іванівна
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя;

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту

О.С. Білоус

Захист відбудеться “24” грудня 2019 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, ауд. 24.

З дипломною роботою за ОКР «Магістр» можна ознайомитись на кафедрі бухгалтерського обліку і аудиту Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ситуація, що склалася в останні роки на ринку транспортних послуг, пов'язана з істотним скороченням обсягів транспортної роботи, виконуваної великими підприємствами, що зумовлено як загальним зниженням суспільного виробництва, так і дробленням сукупного обсягу транспортної роботи на більшу кількість дрібних перевізників. Великі комплексні автотранспортні підприємства (АТП), які здійснюють експлуатацію, обслуговування і ремонт транспортних засобів, утворені в період планової економіки і в даний час не можуть конкурувати з дрібними приватними перевізниками, оскільки змушені утримувати надлишково розвинену виробничо-технічну базу (ВТБ).

З проведенням економічних реформ та переходом до ринкових механізмів господарювання відбувається поступове зростання економіки України. Розвиток в багатьох галузях народного господарства вимагає збільшення обсягів перевезень, а отже і розвиток автомобільного транспорту. Однак, внаслідок значного фізичного зносу та морального старіння основних виробничих фондів АТП, а перш за все рухомого складу, вони не в змозі витримувати конкуренцію на ринку транспортних послуг.

Існуючі підходи до облікового відображення господарських операцій, що складають основну діяльність автотранспортних підприємств мають характерні особливості радянської системи бухгалтерського обліку. На сьогодні не до кінця вирішеними, не дивлячись на розгляд вченими даних питань (П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Й.К. Даньків, В.Б. Захожай, Н.П. Левицька) залишаються і питання бухгалтерського обліку і контролю господарських операцій, пов'язаних з пасажирськими автотранспортними перевезеннями, особливо в умовах підвищення тарифів на проїзд у громадському транспорті, а також при неможливості встановлення реального обсягу пасажиропотоку.

Невідповідність обліково-калькуляційної практики сучасним вимогам менеджменту, недостатня розробленість методологічних питань виробничого обліку, необхідність дослідження знову виникаючих і невирішених у цій сфері питань, пошук шляхів і засобів їхнього вирішення, відсутність будь-яких наукових розробок з досліджуваної проблеми в умовах ринку і визначили вибір теми дослідження.

Мета і задачі дослідження. Мета дипломної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичній розробці рекомендацій з удосконалення обліку транспортних засобів та автомобільних перевезень на автотранспортних підприємствах в умовах ринку, підвищення його оперативності, аналітичності, орієнтації на прийняття управлінських рішень.

Реалізація поставленої мети знайшла відображення у вирішенні такого комплексу задач:

- уточнено теоретичні положення, що стосуються економічного змісту собівартості автоперевезень;
- обґрунтовано і розроблено класифікацію витрат автотранспортних підприємств;

- вивчено організаційно-технологічні особливості транспортного виробництва та їх вплив на організацію обліку;
- критично проаналізовано існуючу методику калькулювання собівартості автоперевезень і визначено основні напрямки її удосконалення.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні і методичні питання обліку транспортних засобів та автомобільних перевезень на автотранспортних підприємствах.

Об'єктом дослідження є ПП «МІД».

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою роботи послужили законодавчі акти України, інструктивний матеріал, що стосується питань обліку на автоперевезення, дані статистичних щорічників Міністерства статистики України, нормативна база Міністерства транспорту України. У процесі роботи були вивчені та узагальнені праці вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, міжнародні стандарти обліку і звітності. В основу дослідження покладено діалектичний метод, використано також загальнонаукові прийоми дослідження, такі як історичний і системний підхід, методи спостереження, обстежень і порівнянь, системний аналіз, методи економіко-математичного моделювання.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дослідження мають прикладний характер і спрямовано на удосконалення обліку транспортних засобів та автомобільних перевезень на автотранспортних підприємствах. Розроблені методики і рекомендації дають змогу одержувати повну і достовірну оперативну та аналітичну інформацію про витрати автопідприємства на автоперевезення, яку орієнтовано на прийняття управлінських рішень нині та у майбутньому, що особливо актуально в умовах ринкової економіки.

Структура та обсяг роботи. Дослідження складається із вступу, шести розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі** “**Теоретичні аспекти обліку на підприємствах автомобільного транспорту**” зосереджено основну увагу на економічних передумовах розвитку автомобільного транспорту України. Визначено особливості організації обліку на автотранспортному підприємстві.

У **другому розділі** – “**Організація та методика обліку на автотранспортних підприємствах**” визначено документальне забезпечення обліку автомобільних перевезень та облікове відображення процесів експлуатації автомобільного транспорту. Досліджено принципи обліку транспортно-експедиторських послуг.

У третьому розділі – “Інформаційне забезпечення обліку та аудиту на автотранспортних підприємствах” оцінено активи та пасиви підприємства. Розкрито особливості аудиту на підприємствах автотранспорту.

У четвертому розділі – “Аналіз ефективності формування та використання ресурсів ПП «МІД» здійснено загальну оцінку складу та структури майна підприємства. Проаналізовано результати діяльності підприємства.

У п'ятому розділі – “Обґрунтування ефективності використання фінансових ресурсів підприємства» оцінено фінансову стійкість ПП «МІД» та показником фінансової стабільності підприємства.

У шостому розділі – “Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” оцінено стан охорони праці на підприємстві, а також проаналізовано заходи можливих техногенних загроз, тенденції їх проявів та прогноз їх розвитку на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У результаті написання дипломної роботи розглянуто та узагальнено організаційно-методологічні аспекти обліку, аналізу і аудиту на автотранспортних підприємствах, що призвело до отримання наступних результатів:

Сукупне майно ПП «МІД» складається з необоротних, оборотних активів та витрат майбутніх періодів, причому питома вага необоротних становила 33% в 2017 р. і зменшилася до 32% у 2018 р.

У цілому майно ПП «МІД» за аналізований період зросло на 10559 тис. грн., або на 35%, що може свідчити про нарощування обсягів діяльності. Питома вага оборотних активів ПП «МІД» в 2018 р. склала 64% і знизилась у порівнянні з 2017р. (на 3%). Найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість - 48% у 2017 р. та 43% у 2018 році.

Величина власного капіталу у 2018 році зросла на 4091 тис. грн. або на 30 %, а поточних зобов'язань – на 6468 тис. грн. або 40%. У джерелах формування активів найбільшу питому вагу становлять саме поточні зобов'язання. Їх зростання на ПП «МІД» можна оцінювати як негативну тенденцію та свідчить про підвищення рівня фінансової залежності суб'єкта господарювання від позикового капіталу.

Сума позиченого капіталу за звітний період зросла на 6468 тис. грн., або на 40%. Його частка у структурі капіталу зросла на 2% і складає 56 % сукупного капіталу підприємства.

Це свідчить про зниження рівня фінансової стійкості ПП «МІД» і збільшення залежності від зовнішніх поточних джерел фінансування.

Зростання власного капіталу ПП «МІД» у 2018 році на 4091 тис. грн.. або 30% відбулося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 4091 тис. грн. або 35%, що оцінюється позитивно.

Як позитивну тенденцію слід відмітити позитивне значення обсягу власного оборотного капіталу, адже, він вказує про те, що у 2017 році 3797 тис.

грн.. власного капіталу було спрямовано на фінансування оборотних активів, а у 2018 році – 3472 тис. грн. Зниження цього показника на 325 тис. грн. або 9% свідчить про зниження його мобільності.

На кінець 2018 року частка необоротних активів сформованих за рахунок власного капіталу і порівняних до нього джерел засобів зросла на 8% і досягла рівня 81%. Про це свідчить динаміка власного основного капіталу. Така ситуація веде до деякого сповільнення оборотності власного капіталу.

Аналіз абсолютних показників свідчить, що ПП «МІД» у 2018 та 2017 роках отримало прибутки: 120 тис. грн., що становило 1% від його прогнозованої величини $(120 : 7000) * 100$). Приріст прибутку становив 2235 тис. грн., або $(2235:4885)*100 = 45\%$. Так у 2018 році частка собівартості у чистому доході від реалізації складає 84%, тобто у абсолютному вимірнику перевищує чистий дохід від реалізації на 21391 тис. грн., у 2017 році теж 84%.

Ефективність використання активів ПП «МІД» у звітному році є високою та покращилась. Про це свідчить те, що показники рентабельності мають тенденцію до збільшення. Так, кожна гривня вкладена в активи принесла підприємству в звітному періоді збиток в сумі 13 коп., що на 2 коп., вище рівня попереднього періоду. У звітному році кожна гривня вкладена власниками принесла їм прибуток в сумі 30 коп., що на 6 коп. вище рівня минулого періоду.

У 2018 році одна гривня виготовленої продукції принесла ПП «МІД» прибуток в сумі 3 коп. Це на 1 коп. більше рівня минулого періоду. Зміни в рівні показника рентабельності реалізації відбуваються під впливом структури реалізації і рентабельності окремих видів продукції.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПП «МІД» свідчить, що не всі вони відповідають встановленим нормативам. Оцінюючи кількісне значення коефіцієнту автономії та фінансової залежності, можна зробити висновок про залежність ПП «МІД» від зовнішніх джерел фінансування на 54% та 56% на початок і кінець 2018 року. Коефіцієнт фінансової залежності на 0,04% та 0,06% перевищує нормативне значення на початок і кінець 2018 року. Це говорить про те, що майно і боргові права фінансуються частково за рахунок залучених коштів.

Коефіцієнт маневрування за звітний рік знизився на 1% і на 28% перевищує нормативне значення. Тобто 68% власного капіталу і порівняних до нього джерел засобів направлялося на фінансування поточної діяльності досліджуваного підприємства. Це свідчить про достатню високу мобільність капіталу підприємства, що зумовлено високою прибутковістю підприємства.

За рахунок власного оборотного капіталу підприємство на початок року і кінець року формувало 19% і 13% своїх оборотних активів, тобто 81% та 87% відповідно оборотних активів ПП «МІД» формується за рахунок позиченого капіталу, що свідчить про наявність у підприємства власного оборотного капіталу.

На початок року частка реальних активів в загальній вартості майна становить 26%, а на кінець року – 35%, що не відповідає нормативному значенню, однак даний коефіцієнт зростає у динаміці.

Значення коефіцієнту самофінансування вказує на те, що 116% та 125% вартості майна підприємства і його боргових прав фінансується за рахунок власного капіталу.

Судячи із значення коефіцієнта довгострокового залучення позиченого капіталу, можна зробити висновок, що на кожну гривню вкладену в активи на початок року припадало 0 коп. позиченого капіталу, який залучався на довгостроковій основі. За рік ця частка не змінилася.

На початок року на кожну власну гривню вкладену в активи припадало 0,86 грн. позичених засобів. На кінець звітного року ця знизилась до 0,79 грн. Таким чином, можна зробити висновок, що фінансова стійкість ПП «МІД» достатньо висока, бо існує незначна залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Даний висновок підтверджується значенням коефіцієнта автономії.

Фінансовий стан ПП «МІД» є нормально стійким. Однак необхідно розробити стабілізуючі заходи, щоб досягнути рівня абсолютної стійкості. До них можна віднести збільшення джерел фінансування власного капіталу, збільшення прибутків, додаткове залучення довгострокових засобів, орієнтованих на розширення виробництва.

І на початок, і на кінець 2018 року нагальні борги ПП «МІД» не може своєчасно погасити, оскільки підприємству не вистачає грошових коштів. Отже, баланс підприємства не є абсолютно ліквідним. Однак, ПП «МІД» може погасити короткострокові борги і постійні пасиви за рахунок активів, що швидко реалізуються та активів, що важко реалізуються.

АНОТАЦІЯ

Миколаус Д.П. Особливості діяльності автотранспортних підприємств та їх вплив на побудову обліку та аудиту (наприкладі ПП «МІД»). – Рукопис.

Дипломна робота за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2019.

У роботі висвітлено результати дослідження щодо документального оформлення та бухгалтерського обліку автомобільних пасажирських перевезень із урахуванням останніх змін чинного українського законодавства. Класифіковано види вантажних перевезень як об'єктів обліку та аудиту діяльності підприємств-перевізників. За наведеною їх класифікацією, на базі поєднання облікового та податкового аспектів, запропоновано узагальнену модель облікового відображення вантажних перевезень підприємствами-перевізниками.

Ключові слова: облік витрат, калькулювання собівартості, міжнародні стандарти обліку, податкове законодавство.

ANNOTATION

Mykolaus D.P. Features of activity of motor transport enterprises and their influence on the construction of accounting and audit (for example, PE "MID"). - Manuscript.

Thesis on specialty 071 - Accounting and taxation. - Ivan Puliyui Ternopil National Technical University. - Ternopil, 2019.

The results of the research on documentary registration and accounting of road passenger transport are considered in the paper, taking into account the latest changes of the current Ukrainian legislation. The types of freight transportation are classified as objects of accounting and auditing of activity of the transporting enterprises. Based on their classification, on the basis of the combination of accounting and tax aspects, a generalized model for the accounting of freight transportation by enterprises-carriers is proposed.

Keywords: cost accounting, costing, international accounting standards, tax law.